

Finansdepartementet
postmottak@fin.dep.no

Vår dato 16.12.2009
Deres dato 16.09.09
Vår referanse 247546/PAN
Deres referanse 09/4371

Høring – NOU 2009:16 Globale miljøutfordringer – norsk politikk

Næringslivets Hovedorganisasjon viser til NOU 2009:16 og ønsker med dette å gi sitt syn på utvalgets håndtering av dette svært viktige og overordnede politikkområdet.

Innledning

NHO registrerer at utvalget på kort tid har levert på et omfattende område, og vi stiller oss positive til enkelte av tilrådingene. Vi stiller imidlertid spørsmål ved utvalgets tolkning av mandatet. Det er forståelig at begrenset tid og arbeidskapasitet i forhold til dette komplekse mandatet førte til at utvalget plukket tema og særlig vektla klima fremfor et mer helhetlig perspektiv. Dette har, etter NHOs mening, betydelig svekket ”bruksverdien” til utredningen og slik ikke skapt en plattform for norsk økoeffektivitet mot økt bærekraft som landet trenger. Hovedgrunnen til dette er at en behandler tre tema, som alle er innenfor miljø- eller bærekraftbegrepet, nærmest som isolerte emner og med forskjellig geografisk respons. Bruken av bærekraftbegrepet forutsetter at alle naturens tjenester blir tillagt vekt på alle geografiske plan og over alle tidshorisonter, også nåtid. Selv om dette er svært vanskelig fordi vi i dag ikke kjenner noen helhetlig og god tolkning av hva bærekraft er, eller mangler økonomiske verktøy for verdifastsettelse, burde nettopp utvalget ha drøftet mandatet mindre økonomisk teoretisk. For eksempel ville det vært et viktig bidrag om utvalget hadde drøftet kostnadene ved ikke å opptre arealnøytralt når arealbruksendringer gir irreversible skader. NHO vil anbefale at fremtidig arbeid omkring dette overordnede tema starter bredt og grunnleggende med bærekraft og økoeffektivitet. Vi har mye å lære av svenskene på dette området.

Klimautfordringen - del av miljø og bærekraftbegrepet

Utvalget har dessverre isolert klimautfordringen fra bærekraftig utvikling. Dette skyldes kanskje at klima er lettere tilgjengelig ved at det allerede finnes markedsløsninger. NHO viser til høringsuttalelsene fra våre landsforeninger Norsk Industri og Oljeindustriens landsforening for en mer spesifikk vurdering om klimautfordringen. Generelt er NHO tilfreds med at utvalget indirekte peker på kostnadseffektive globale og regionale løsninger fremfor politikernes hovedsakelige nasjonale tiltak. Sletting av statens kvoterreserve er for eksempel det mest kostnadseffektive tiltak, og det er, etter vår mening, en mangel ved utvalgets analyse at dette ikke er nevnt. NHO er opptatt av klimatiltak som virker uten å flytte ut eller nedlegge industrien. Utvalget derimot, synes karbonlekkasje er for komplisert og usikkert til å gjøre noe med. En konklusjon som NHO finner vanskelig å akseptere siden det potensielt kan ha enorme konsekvenser.

Nyttekostnadsanalyser, miljøavgifter og markedsmekanismen

Generelt synes det som om utvalget forutsetter at samfunnet, bedriftene og husholdningene til enhver tid tenker rasjonelt og velger optimale løsninger så lenge miljøkostnadene er

internalisert i energiprisene. Slik er det ikke. For bedrifter kommer energi- og miljøkostnader langt ned på prioriteringslisten. For husholdningene er det dessuten en helt annen rasjonalitet som gjelder, nemlig bruken av energi for å oppnå en opplevd rasjonell livsstil. Det overrasker NHO at utvalget ikke synes kjent med problemene omkring enøk og ”rebound-effekten. Bruken av standarder er derfor på mange bærekraftområder veien å gå fordi markedssignalene ikke når fram til bruker, eller vektlegges forskjellig av bruker, produsent og myndighetene med ansvar for energiforsyningen og økoeffektiv måloppnåelse. Utvalget synes ikke å erkjenne dette til tross for at det ved byggeforskriftene alene er et betydelig potensiale for energieffektivisering. Bruken av standarder har også vist seg å være svært effektivt for å fremme teknologiutviklingen.

Utvalget synes å mene at miljøavgifter alltid virker. Det gjør de imidlertid ikke med unntak av alltid å generere inntekter til Staten. Noen miljøavgifter har overhodet ingen målbar miljøeffekt, for eksempel utslippsavgiften for forbrenning av avfall. Kost-nytte analyser fremmer de mange små skrittets sak, men gir få store, og kan slik være hemmende hvis en trenger en miljøteknologisk revolusjon. Samtidig er styringseffektive løsninger ikke svaret. At politikere kan slå markedet ved å plukke vinner-teknologier er utopisk, men blir likevel stadig forsøkt.

Utvalget overser miljøeffektene av allerede innførte avgifter. Etterprøving burde innarbeides. En gradering av bilavgift etter CO₂-utslippet har hatt tilsiktede effekter på kjøpsadferden, men manglende vektlegging av andre utslipp som partikler med store negative helseeffekter, har gitt en utilsiktet uheldig premiering av dieselmotorer. Med biodiesellavgiften fikk vi nylig demonstrert at effekter på utvikling av ny produksjon og nye teknologier i Norge kan bli negative, men slike effekter ble ikke utredet i forbindelse med endringen av virkemiddelbruken.

Det er stor enighet om at verden trenger en revolusjon innen økoeffektivitet for både å kunne senke vårt økologiske fotavtrykk og sikre en stadig større del av en stadig økende befolkning et bærekraftig livsgrunnlag. Det er også enighet om at implementeringen av ny og allerede kjent teknologi går for tregt. Utvalget synes ikke å ta disse problemstillingene inn over seg, men synes å basere seg på markedsløsninger alene uten andre virkemidler. NHO stiller seg tvilende til en slik virkelighetsoppfatning. Imperfekte markeder er regelen snarere enn unntaket, spesielt i miljøperspektiv, og må styres og stimuleres i den retning samfunnet ønsker å gå. Markedet er bare et middel til å oppnå samfunns optimum og ikke et mål i seg selv.

NHO vil understreke betydningen av en aktiv og målrettet teknologipolitikk som fokuserer både på teknologiutviklingen på tilbudssiden, og teknologioptaket på etterspørselssiden. Utvalget har derimot, dessverre, et utdatert syn på innovasjon som utelukkende fokuserer på forskningsbasert frambringelse av ny teknologi. Tjenesteinnovasjon er for eksempel overhodet ikke nevnt, selv om både tidsperspektivet og behovet for en mer bærekraftig næringsstruktur begge tilsier at tjenesteutvikling vil være viktigere enn helt nye teknologier eller energiformer som vil kreve lang opptakstid.

Miljøavtaler, fondsløsninger og aktivt bruk av markedsmekanismen

Der tallfestede internasjonale forpliktelser skal nås til bestemte år har miljøavtaler vist seg mer effektive enn avgifter og ført til større reduksjoner av utslipp til avtalt tid. Avtaler med tidshorisont på 10 år gir forutsigbare rammevilkår og dermed grunnlag for å satse på å

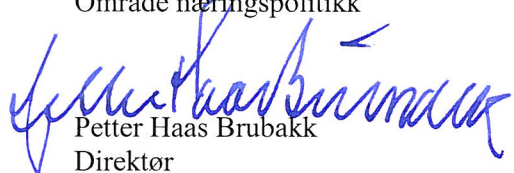
utvikle nye miljøteknologiske løsninger. Det er nødvendig å skape et hjemmemarked som grunnlag for senere eksport av løsninger. Manglende konsekvensutredning så vi ved innføringen av NOx-avgiften i 2007. Utfallet av dette ble Næringslivets NOx-fond som har vist seg å være et godt virkemiddel for teknologiutvikling og utslippsreduksjoner. Samtidig ivaretas hensynet til næringsutvikling og arbeidsplasser.

NHO er av den oppfatning at en etablering av et tilsvarende fond, et Næringslivets klimafond, kan være et langt sterkere virkemiddel enn både kvoter og avgifter for å innfri målene også i klimapolitikken.

Bedre samordning

Generelt ser utvalget i for liten grad på næringslivets rolle som en viktig premissleverandør for å finne løsningene på globale miljøutfordringer. Avgjørende for å komme videre i et bærekraftperspektiv er bedre samordning av samfunnets ressurser, virkemidler og mål. Sektorinndelingen er trolig lite egnet og synes hemmende for økt bærekraft. Begrep som bærekraft og økoeffektivitet innebærer en diskusjon om rollefordeling, også med hensyn til departementsstruktur. Et overgripende spørsmål må være hvorfor ikke tilgjengelig teknologi blir tatt i bruk? Samordning mellom sektorer og forvaltningsnivå må bli bedre. Utvalget lykkes med å peke på internasjonal samhandling men unngår å kritisere at perspektivet i politikken er nasjonalt når det burde være regionalt, og eller globalt når det burde være lokalt.

Vennlig hilsen
NÆRINGSLIVETS HOVEDORGANISASJON
Område næringspolitikk

Petter Haas Brubakk
Direktør